

Mobilní telefon jako „zrcadlo“ poslechových preferencí dnešních středoškoláků

Cell phone as a “mirror” of audible preferences of contemporary secondary school students

Sylvie Barčíková, Veronika Ševčíková

Abstract

Práce se zabývá fenoménem mobilního telefonu a jeho aplikacemi, určenými především pro stahování, přehrávání a poslech hudby. Na vzorku devadesáti dvou studentů zkoumá preference hudebních žánrů při výběru hudby do mobilního telefonu.

The thesis deals with the cell phone phenomenon and its applications specified for downloading, recording and listening to music. On the sample of ninety-two students it inquires about the preferences of musical genres that students choose to listen on their cell phones.

Key words

Mobilní telefon, hudba v mobilním telefonu, mobilní vyzvánění.

Cell phone, music on the cell phone, cell phone ring tones.

„Lidé chtějí mluvit s ostatními, ne z domova, kanceláře nebo auta. Dali jsme jim šanci. Lidé budou požadovat svobodu v komunikaci, kdekoliv budou, aniž by byli svazováni měděnými dráty. Je to svoboda, o kterou jsme usilovali, abychom ji mohli živě demonstrovat v roce 1973.“

Martin Cooper, viceprezident a manažer firmy Motorola, při veřejné demonstraci prvního mobilního telefonu v roce 1973 (Cooper 2009)

Mobilní telefon je dnes ústrojnou součástí našeho každodenního života. Je nezbytnou pomůckou, nástrojem i společníkem nás všech, a to bez ohledu na genderovou, věkovou, kulturní či sociální skupinu, jíž reprezentujeme. Trvalé požadavky na zvyšování výkonnosti mobilních telefonů sourodě zvyšují také požadavek na jejich univerzální použitelnost a tedy multifunkčnost. Není proto nikterak nadsazené časté srovnávání nejmodernějších mobilních telefonních přístrojů s malými

počítači, které nás probouzejí, počítají za nás a platí naše účty, odesílají zprávy, umožňují nám hraní her, sledování filmů, nechají se využívat jako „hudební nástroj“, slouží jako reproduktory oblíbené hudby. Tento text¹⁰¹ se zaměřuje na jednu z právě zmíněných oblastí mobilní komunikace – na hudbu, resp. její aplikace v mobilním telefonu.

Vnějškově nejnápadnějším projevem z těchto hudebních aplikací je přitom vyzvánění, které chápeme jako možné „zrcadlo“ – odraz, otisk ale i manifestaci konkrétních a mimořádně aktuálních hudebních preferencí¹⁰² jeho uživatelů. Prostřednictvím vyzvánění svého telefonu totiž každý z nás, ať už vědomky či nevědomky, o sobě podává velmi osobní až intimní informace svému okolí. Sledování těchto adresných hudebních projevů, nám půjde zejm. o vyzvánění, se tak může, jak se pokusíme v tomto textu dokázat, v ruce poučeného pozorovatele a výzkumníka stát nosným diagnostickým prostředkem pro poznání našich klientů, pacientů, žáků. Z hlediska hudebně pedagogického pak půjde především o možnost účinného odhalení aktuálních hudebních preferencí našich dětí ve smyslu poslechu hudby, resp. jejich konkrétních typů, druhů, žánrů a forem.

Mobilní telefon jako médium

Mobilní telefon je elektronický bezdrátový telekomunikační přístroj. Komunikace probíhá prostřednictvím síťového přenosu přes rádiové vlny či satelitní přenos mobilních sítí, které jsou provozovány různými mobilními operátory. První mobilní telefon byl výsledkem výzkumného a vývojového úsilí Bellových laboratoří, základním mezníkem ve vývoji

¹⁰¹ Text je výběrem a modifikací diplomové práce Sylvie Barčíkové *Hudba v mobilní ch telefonech současných středoškoláků* (Barčíková 2010), vedoucí práce a autorkou metodiky výzkumu je Veronika Ševčíková.

¹⁰² Preference (z latinského *praefero* – dávám přednost, stavím do popředí) znamená přednost, kterou lidé dávají tomu, co preferují. Pojem se užívá všude tam, kde je možnost více méně svobodné volby nebo výběru (dle <http://cs.wikipedia.org/wiki/preference>).

bezdrátové komunikace pak bylo zavedení tzv. celulárních sítí (roku 1947). Tím byla zahájena „éra“ nových mobilních telefonních technologií, které postupně nahrazovaly radiotelefony. První komerční využití této technologie však bylo realizováno až v roce 1979 (Tokio). Telefony tzv. nové generace s sebou přinesly nové uživatelské možnosti, především pak rozšířily komunikační spektrum, ve kterém je možné převádět informace, tj. že se dialog mezi volajícími neomezuje pouze na slovní přenos informací, ale také na psaný text, na faxové přenosy, internetovou komunikaci přes WAP systém, multimediální data (videa, fotografie, hudbu) aj. S touto generací mobilních telefonů jsou také spojeny první vyzváněcí melodie, které však nebyly příliš melodické a rovněž jejich výběr byl značně omezený. Snad jen vybrané telefony značky Motorola měly v tomto slova smyslu nadstandardní vybavení, jímž bylo vibrační vyzvánění (novější modely nabízely také tzv. inteligentní vyzvánění – tedy nejprve vibrace a potom klasické zvonění).

Dnešní moderní mobilní telefony, resp. jejich design a služby, se stále vyvíjejí. Je to dáno především velkou konkurencí na trhu ale také stále se zvyšujícími nároky na jejich funkčnost ze strany uživatelů. Současné přístroje jsou tedy již vybaveny satelitní navigací (cca u 37% dnes užívaných modelů) a podporou rychlých dat v sítích třetí generace. Nově také nabízejí připojení přes USB (cca u 85%) a dotykový displej (cca 32%). S vylepšením sítě třetí generace¹⁰³ se zvýšila také výdržnost telefonů. Bezdrátové připojení přes wi-fi patří ke standardnímu vybavení. Mobily jsou také častěji vybaveny podporou rychlých datových přenosů HSDPA a HSUPA. Datové přenosy HSDPA má 38% mobilů

¹⁰³ Na rozdíl od sítě první generace (NTM) a druhé generace (GSM), je tato síť určována tak, aby bylo možné přenášet především data, s předpokladem, že tato služba je stále více požadována ze strany uživatelů. Nicméně hlasové přenosy tyto sítě zvládají také. Prostřednictvím této sítě je možné provádět tzv. videohovory. Tato síť byla v ČR představena v roce 2000, spuštěna byla v roce 2002 (Novák 2009).

představených v prvním čtvrtletí roku 2009, oproti 24% mobilů představených o rok dříve. Další vymožeností dnešních mobilních telefonů je tzv. mobilní internet (Novák 2009). V roce 2009 byla schválena nová verze Bluetooth 3.0, která zrychluje bezdrátový přenos ze současných 3Mb/s na 24 Mb/s. Další výhodou je možnost posílání dat přes wi-fi, pokud jimi oba přístroje disponují. Novým termínem, který se objevuje v souvislosti s novou generací mobilních telefonů, je tzv. Smartphone. Tento telefon nabízí ve své výbavě GPS navigace, připojení k internetu wi-fi, kalendář s více funkcemi, lepší poznámky, přehlednější seznam úkolů, přehrávač videoklipů v běžných počítačových formátech, nový MP3 přehrávač a mnoho jiných funkcí. V dnešní době je také možné cestovat MHD na tzv. „SMS jízdenku“, od ledna 2010 se tyto služby rozšířily i na jiné jízdní doklady. V roce 2009 představila společnost Telefónica O2 speciální telefon Emporia Life, který je určen uživatelům, jež mají srdeční obtíže. Existují dokonce mobilní telefony pro nevidomé. Mobilní telefony budou v budoucnu fungovat také jako čtečka. Široký barevný displej a různými operačními systémy dnes umožňuje např. i hraní počítačových her. Mobilní telefony jsou již se svými funkcemi na úrovni malých přenosných počítačů a hudebních přehrávačů s fotoaparátem, kamerou a dalšími funkcemi. Vzhledem k neustálému vývoji mobilních technologií, není vlastně možné definitivně obsáhnout veškeré nové aplikace, které vznikají každým novým dnem.

Mobilní telefon – aplikace určené pro stahování, přehrávání a poslech hudby

Hudbou v mobilním telefonu nejsou myšleny pouze MP3 nahrávky, ale také vyzvánění, která upozorňují na telefonát, na manipulaci se zprávami, nebo slouží jako zvonění nastavená pro budík, popř. uvítací

melodie. Dnešní možnosti aplikace a využití hudby v mobilním telefonu jsou značné. Obliba práce s hudbou vede všechny z velkých operátorů k propagaci prodeje legálního stahování hudby na svých vlastních internetových stránkách.¹⁰⁴ Velká část dnešních mobilních telefonů má v sobě dále zabudován program na skládání hudby. Zde však existují určitá omezení. Nejedná se sice o programy typu CubeBase (hudebně produkční software), ale je tak možné vytvořit si vlastní vyzváněcí melodii.

První zmínky o vývoji vyzváněcí melodie bychom našli již v roce 1956. Tehdy populárním americkým časopise Popular Electronics otiskl článek, který upozorňoval na experiment v Bellových laboratořích, kde vyvíjejí nový přístroj, jenž bude prostřednictvím tranzistoru produkovat namísto klasického vyzvánění zvuky podobné klarinetu. Vše pochopitelně platilo pro pevnou linku (blíže Turettiny 2004). První služba, která umožňovala uživatelům vytvářet vlastní monofonní vyzváněcí melodii, byl finský program Harmonium z roku 1998. Někteří poskytovatelé mobilních služeb nabízejí svým uživatelům možnost vytvořit si vlastní vyzvánění. Vyzváněcí melodie, které si můžeme nahrát nebo stáhnout z internetu jsou beep zvuky, monofonní, polyfonní, reálná, zábavná vyzvánění a sing tones (Ringtone 2010).¹⁰⁵ Pro všechna tato vyzvánění si mohou

¹⁰⁴ Společnost T-Mobile se dokonce nechala inspirovat posledními trendy na hudební scéně a nabízí svým zákazníkům hudbu za cenu, jakou si sami určí. Prvním takovýmto českým pokusem byla v březnu roku 2009 nahrávka skupiny Wahnout. Společnost dnes navíc veřejně prezentuje svůj záměr obchodovat touto cestou v budoucnosti i s videoklipy (ČTKa 2009).

¹⁰⁵ Beep zvuky – krátká zvuková znamení, pípnutí, tato jsou využívány např. jako upozornění pro příchozí SMS zprávu či jako signál, že v telefonu dochází baterie; monofonní vyzvánění – vyzvánění jednoho tónu, která patřila mezi první vyzvánění v mobilních telefonech (jako první je představila firma Nokia, proto někdy také tzv. Nokia vyzvánění); polyfonní vyzvánění – objevilo se teprve v roce 2002, kdy firma Nokia začali do telefonů přidávat podporu standardu MIDI; reálné vyzvánění – nahrávka reálného zvuku, která je kódována v audio formátu MP3, WMA nebo AAC; zábavná vyzvánění – vtipná hlášení, známé věty z filmů a zvuky (zejm. příroda); sing tones – vyzvánění vytvořené v karaoke stylu, které slučuje uživatelův hlas s nahrávkou melodie konkrétní skladby, takto může uživatel nahrát svůj hlas na konkrétní hudební podklad.

uživatelé vybrat z různých písní, jak z oblasti vážné, tak populární hudby. V současné době mají mobilní telefony většinou k dispozici ve své nabídce velké množství vyzváněcích melodií. Někteří poskytovatelé dávají možnost vytvářet si vlastní hudbu, buď jako službu „skládání vlastní melodie“ (melody composer) nebo nabízejí pořadač různých hudebních smyček (sampler/loop arranger) např. u programu MusicDJ některých telefonů Sony Ericsson. Tyto služby používají často kódující formáty přístupné pouze pro určité telefony (jejich konkrétní značky, série). Další formáty jako MIDI a MP3 jsou často podporovány. Musejí však být nejprve staženy do telefonu, než budou použity jako vyzváněcí tón.

Existují pochopitelně i internetové servery, které nabízejí na svých stránkách různé vyzváněcí melodie a celé skladby, které si mohou uživatelé stáhnout jako složku do svého mobilního telefonu, a to prostřednictvím USB kabelu, e-mailu, Bluetooth, nebo odesláním SMS zprávy. Hudební průmysl zaznamenal v posledních letech, díky nelegálním možnostem kopírování a stahování hudby z internetu, snížení výnosů. Z tohoto důvodu se obrátila pozornost hudebních magnátů na mobilní oblast. Trh s vyzváněcími tóny stále roste. Také v oblasti hudebních telefonů jsou výnosy, oproti klasickým nosičům, vyšší. Rovněž rozhlasové stanice vkládají své tržní ambice do mobilních telefonů.¹⁰⁶ Mobilní operátoři spolupracují s různými nahrávacími společnostmi, které jim poskytují nahrávky jimi zastupovaných interpretů.¹⁰⁷ V České republice nabízí operátor Vodafone svým

¹⁰⁶ Například společnost Sirius Satellite Radio uzavřela smlouvu se třetím největším mobilním operátorem v USA s firmou Sprint. Rozhlasová stanice si tím zajistila přímé vysílání do mobilních telefonů tohoto operátora.

¹⁰⁷ Britská společnost Vodafone začala v roce 2009 spolupracovat s nejvýznamnějšími nahrávacími společnostmi (Universal Music, Sony Music a EMI). Uživatelé tohoto operátora si pak mohou zakoupené písně poslechnout na jakémkoliv hudebním přehrávači. Tyto skladby

zákazníkům stahování hudby prostřednictvím společnosti i-legalne.cz, což je největší internetový obchod pro stahování hudby u nás. Digitální prodej hudby tímto vlastně poprvé vyrovnal pokles prodeje na pevných nosičích, jak uvedl průzkum TheView z roku 2009. Nejčastějším přehrávačem byl právě mobilní telefon (ČTKb 2009).

Skladbu z internetu možné si stáhnout pomocí wapového odkazu či běžným způsobem uložit na disk počítače. Vyzváněcí melodie do mobilního telefonu jsou v současné době výnosným obchodem. Tyto služby poskytují jak mobilní operátoři, tak řada nezávislých distributorů. Se stahováním hudby do mobilních telefonů jsou samozřejmě spojena mnohá právní opatření. Jedná se především o dodržování autorského zákona, který chrání jednotlivé autory hudby před zneužíváním a používáním jejich děl bez autorizace. Poskytovatelé těchto služeb musí vlastnit licenci od nositelů autorských práv k jednotlivým skladbám. Tito distributoři pak platí licenční poplatky za jejich užívání. Tyto náležitosti zahrnuje autorský zákon č. 121/2000 Sb., O právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, přijatý 7. dubna 2000 a který nabyl své účinnosti 1. 12. 2000.

Namísto využívání placených služeb většiny internetových distributorů si můžeme melodii do mobilního telefonu vytvořit sami. K tomu postačí, abychom si oblíbenou pasáž písně např. ve formátu MP3 „vystříhli“ pomocí některého počítačového programu a následně upravili ji pro vyzvánění. Společnost T-Mobile také provozuje internetový server <http://www.t-music.cz>, kde si mohou klienti společnosti stahovat skladby ve formátu MP3, zvonění a MMS videa.¹⁰⁸ Internetovými servery

neobsahují protipirátský software a uživatelé si je mohou přehrávat v zařízeních, která jsou registrována na uživatele Vodafonu.

¹⁰⁸ Americký server <http://www.mobileringtones.com>, který se zaměřuje na vyzváněcí melodie do mobilních telefonů, každoročně vytváří statistiky nejčastěji stahovaných písní.

zaměřenými na stahování hudby do mobilního telefonu jsou např.
<http://www.motomail.co.uk>, <http://www.mobila.cz>,
<http://www.hudba.o2active.cz>, <http://www.i-legalne.cz>,
<http://www.nabit.cz>, <http://www.logotip.cz>, <http://www.mobil9.com>,
<http://www.zedge.net>, <http://www.i-tunes.cz>.

Hudebními aplikacemi v mobilním telefonu rozumíme aplikace pro stahování, přehrávání a poslech hudby. Mezi mobilní telefony, které ovládají trh s tzv. Smartphony, převládá především iPhone od americké společnosti Apple. Telefon Apple iPhone 3G patří mezi nejprodávanější v této řadě. Nicméně i tento přístroj má svou konkurenci. Jelikož existuje stále větší poptávka po telefonech nabízející stejné služby jako Apple iPhone, také thajská firma HTC nabízí telefon s multimediálními funkcemi a pracuje s operačním systémem Windows Mobile, který známe od společnosti Microsoft. Také Samsung, představuje svůj telefon Omnia, který rovněž využívá Windows Mobile. Společnost Nokia má svůj hudební telefon 5800 XpressMusic. Google se svým G1 telefonem nabízí také tyto služby. Výrobcem je již zmíněná firma HTC. Pro bližší porovnání jednotlivých modelů viz <http://hn.ihned.cz/c134114100-jablko-pod-palbou> (Káně 2009). Windows Mobile telefony Omnia jsou sérií, chystanou společností Samsung, která ve spolupráci se společností MELODIS, vytvořila telefon ke snadné identifikaci hudby. Princip činnosti je jednoduchý – stačí telefon přiblížit k reproduktoru zařízení, z něhož neznámá píseň hraje. Program si část skladby "poslechne" a načtenou partii ihned srovnává s rozsáhlou hudební databází. V případě shody pak program nabídne vyčerpávající informace o dané písni (název, interpret,

Rovněž na internetových stránkách českých mobilních operátorů a nezávislého distributora digitální hudby <http://www.i-legalne.cz> jsou vytvářeny interní statistiky a žebříčky úspěšnosti.

album, vydavatel atd.) i s možností okamžitého zakoupení právě načtené skladby.

Aplikace hudby v mobilním telefonu, hudební preference a dnešní středoškoláci – výsledky výzkumu

Předmětem dílčího empirického výzkumu prováděného jako praktická část diplomového úkolu řešeného na katedře hudební výchovy Pedagogické fakulty Ostravské univerzity v letech 2009 a 2010 (Barčíková 2010) bylo shromáždění dat z oblasti využívání hudebních možností mobilních telefonů studenty vybrané ostravské střední školy. Objektem výzkumu byli studenti Soukromého šestiletého gymnázia v Ostravě, s.r.o.¹⁰⁹ a jejich zkušenosti s aplikacemi v mobilním telefonu, zaměřené především na hudbu. Cílem výzkumu bylo získání informací, které se týkají preferencí, zkušeností a motivací studentů střední školy při výběru hudby, kterou lze do mobilního telefonu aplikovat. Praxeologickým výstupem diplomové práce se následně stalo stanovení obecných závěrů a zcela konkrétních anamnestických opatření v kontextu hudebněpedagogického, resp. širěji estetického vzdělávání ve středoškolském prostředí současné české školy. Byly formulovány dvě výchozí hypotézy:

studenti střední školy využívají různé možnosti aplikace hudby v mobilním telefonu;

studenti si nahrávají a poslouchají hudbu v mobilním telefonu.

Explorativní metodou užitou v dílčím výzkumu byl dotazník tvořený devatenácti položkami složenými z otevřených, nestrukturovaných a polouzavřených otázek, u některých položek mohli respondenti zaznačit více odpovědí. Sběr údajů proběhl 19. prosince 2009, rozdáno bylo

¹⁰⁹ Autorka diplomové práce zde po tři po sobě následující školní roky pracovala jako neaprobovaná učitelka anglického jazyka.

devadesát dva dotazníků, a to studentkám a studentům třetího až šestého ročníku, tedy respondentům ve věku od patnácti do devatenácti let. Šetření bylo založeno na osobním vztahu mezi tazatelkou a respondenty, v úvodu každého sběru v jednotlivých třídách byly hromadně sděleny základní pokyny a byla vysvětlena důležitost co nejpřesnějších a nejkonkrétnějších odpovědí. Byl dán také prostor pro vysvětlení případných nejasností v dotazníku, jelikož studenti neměli s dotazováním tohoto typu dřívější zkušenosti. Zpracování získaných údajů probíhalo v lednu 2010 čárkovou metodou a bylo tříděno, graficky znázorňováno a vyhodnocováno v počítačovém programu MS Excel. Statistické zpracování formou aritmetického průměru bylo v grafickém znázornění zaokrouhlováno na jednu desetinu procenta.

Z šetření vyplynula řada zcela konkrétních zjištění, která jsou nejen podrobně zaznamenána, vyhodnocena a komentována ve vlastním textu diplomové práce (tato je uložena v archivu vysokoškolských kvalifikačních prací Univerzitní knihovny Ostravské univerzity), ale navíc detailně publikována v momentálně připravovaném sborníku mezinárodní hudebně pedagogické konference *Musica viva in schola XXV.* (Ševčíková, Barčíková 2010). Z avizovaných zjištění vybíráme následující:

- mezi studenty střední školy jsou v oblibě telefony zavedených značek, které patřily k prvním na trhu s mobilními telefony vůbec;
- studenti nejčastěji používají telefon k telefonování a odesílání – přijímání SMS zpráv (shodně u 96,7% dotázaných), dále často fotografují (70,7%) a prostřednictvím svého mobilního telefonu poslouchají hudbu (69,6%), značná část dotazovaných sleduje na mobilním telefonu filmy a televizi(13%);

- většina studentů (cca 70%) využívá plně multifunkčnosti přístrojů, nicméně nejvyšší hodnoty získaly základní, původní funkce mobilního telefonu, tedy klasické telefonování a odesílání SMS zpráv;
- při výběru typu mobilního telefonu¹¹⁰ se studenti zaměřují především na cenu přístroje (18,5%), dále je pro ně důležitý celkový design, velikost telefonu (17,3%), konkrétní funkčnost je faktorem jednoznačně sekundárním – kritérium výběru podle výkonu a kvality operačního systému telefonu uvádí jen 9,7% dotázaných, multifunkčnost telefonu pak jen 6,5%;¹¹¹
- 70,7% studentů telefonem fotografuje a 69,6% prostřednictvím něj poslouchá hudbu, většina z nich přitom považuje vybavenost přístroje těmito aplikacemi za jeho provozní standard;
- pro 66,4% studentů je důležité, jaké vyzvánění mají uloženo v mobilním telefonu, pro 34,8% dotázaných má přitom vyzváněcí melodie význam osobní a estetický, svou „nezaměnitelnou“ vyzváněcí melodii chce poznat 10,9% dotázaných, pro stejné procento respondentů je vyzvánění záležitostí image a originality, 9,8% dotazovaných preferuje vyzvánění dostatečně „výrazné a hlasité“;
- naopak vyzvánění v mobilu nezajímá 33,7% respondentů, 7,6% z nich má trvale nastaven tichý režim nebo vibrace, 26,1% účastníků výzkumu deklaruje, že nepřikládá mobilnímu vyzvánění žádnou důležitost;
- z dotazování k četnosti poslechu hudby prostřednictvím mobilního telefonu vyplynulo, že 29,3% sledovaných poslouchá hudbu v mobilu často (tj. každý den), 27,2% občas (tedy 2-5x za týden), 25% zřídka (rozumějme 2-5x za měsíc) a 18,5% takto hudbu neposlouchá;

¹¹⁰ V tomto případě je ovšem nutné přihlédnout ke skutečnosti, že telefony studentům kupují ve většině případů rodiče, proto jsou možnosti „svobodného“ výběru v jistém směru omezené.

¹¹¹ Současným trendem jsou jednoznačně malé, tenké mobilní telefony.

- ve zkoumané skupině je nejrozšířenějším zvoněním zvonění reálné (73,9%) – tedy konkrétní reálná melodie či úryvek z písně (většina vyzváněcích tracků má přitom nanejvýš dvouminutovou stopáž), zbylých 26,1% má nastaveno zvonění monofonní (7,6%), polyfonní (15,2%) a jiné (3,3% – především pak zvuky přírody);
- z detailního zjišťování důvodů, proč má každý z respondentů nastaveny uvedené typy vyzvánění vyplynulo toto – reálné vyzvánění je „výrazné, slyšitelné, má přirozený zvuk a poslech, je originální a toto vyzvánění má většina uživatelů“, monofonní vyzvánění se vyznačuje „dobrou zvukovou kvalitou, jednoduchostí, můj telefon jiné možnosti neposkytuje“, polyfonní vyzvánění má „dobrou slyšitelnost, je originální, můj telefon jiné možnosti neposkytuje“, jiné vyzvánění je „příjemné a uklidňující“;
- hudebním typem, který studenti ve svých mobilních telefonech nejvíce preferují, je samozřejmě populární hudba, zde pak především žánry středního proudu, resp. pop music (65,2%) a rocková hudba (59,8%), z ostatních žánrů a subžánrů pak zejm. metalová hudba (21,7%), jazz a folk (shodně 7,6%) a pouze ojediněle vážná hudba (9,8%) a world music (2,2%)¹¹²;
- 84,8% dotazovaných má uloženo pouze jedno vyzvánění pro všechny volající, 13% má uloženo 2 až 5 rozdílných vyzváněcích melodií a pouze dva studenti (2,2%) mají uloženy různé vyzváněcí melodie pro 5 a více volajících, skupiny, do nichž mají uložena vyzvánění, se „dělí“ na rodiče, sourozence, kamarády a partnera;
- jelikož studenti nejčastěji poslouchají pop music (viz výše uvedených 65,2%), objevil se tento hudební žánr také nejčastěji při výběrů

¹¹² Výběr představitelů těchto méně zastoupených hudebních žánrů přitom zcela překvapivě korespondoval s aktuálně probíraným učivem v hodinách hudební výchovy. Ukázalo se, že sledované školní prostředí má jasný vliv na hudební povědomí studentů a seznamuje je s hudbou, která se k nim prostřednictvím masmédií často nedostane.

vyzvánění v mobilu (u 52,2% sledovaných), u 14,1% studentů jde o rockové vyzvánění (jinak je rock jako žánr preferován u 59,8% dotazovaných), u 5,4% vyzvání metalová hudba (21,7% respondentů ji rádo poslouchá), u 4,3% jde o rap a hip-hop (jako oblíbené hudební styly je označilo 19% studentů), jen 2% sledovaných vyzvánění představuje hudba ze seriálu a zvuky přírody;

- studenti se nechávají při výběru vyzvánění do svých mobilních přístrojů ovlivňovat nejen svými oblíbenými hudebními druhy a žánry (75% studentů), ale také interprety (34,8% dotazovaných vybírá vyzvánění do telefonu podle oblíbenosti interpreta a osobního vztahu k dané skladbě), 6,4% respondentů se nechává ovlivnit hudebními řebříčky, u 12% se jedná o náhodný výběr a 6,5% uvedla mezi důvody svého výběru „originalitu, jedinečnost vyzvánění, momentální citové rozpoložení a sílu zvuku vyzvánění“;
- aktuální novinky z oblasti vyzváněcích melodií sleduje pouze šest studentů (6,5%), informace o nich přitom vyhledávají výlučně na internetu (jedná se především o stránky <http://www.i-legalne.cz> a <http://www.i-tunes.com>);
- tzv. uvítací melodii má v mobilním telefonu uloženo jen sedm studentů (7,6%), čtyři z nich uvedli jako uvítací melodii zahraniční taneční hudbu, dva studenti nevěděli, jakou uvítací melodii mají nastavenou, ve zbylém případě byla deklarována znělka z amerického seriálu;
- aplikaci budík využívá 93,5% respondentů, výběr hudby pro ni se přitom v podstatě shoduje s výběrem hudby pro vyzvánění – alarmem se nechá probouzet 45,7% dotazovaných, většinou jsou jeho zvuky v základní nabídce přístroje, 47,8% se probouzí hudbou (z toho pop music a taneční hudba představuje 70,5%, rockové melodie a znělky ze seriálů shodně 9,1% a zvuky přírody 11,4%);

- při poslechu hudby studenti nejčastěji využívají mobilní telefon (37%) a osobní počítač (27,2%) – tedy přístroje s nepříliš vysokou reprodukční a zvukovou kvalitou, MP3/MP4 přehrávače se objevily jen v 19,6% sledovaných případů, CD přehrávače, hi-fi sestavy, rádio, televize, iPod získaly shodně 5,4%;
- středoškoláci si nejčastěji stahují hudbu do mobilního telefonu z internetu (79,3%) a dále od jiných uživatelů prostřednictvím služby Bluetooth (28,3%), 10,9% studentů si nahrává hudbu přímo ze svého osobního počítače, hudbu do mobilu nenahrává 10,9% dotázaných;
- většina studentů (69,6%) neposuzuje ostatní (rozumějte jejich „hudební vkus, image“) podle toho, jaké vyzvánění mají uloženo v mobilním telefonu, z toho 46,7% studentů uvedlo, že vyzvánění v telefonu o člověku nic nevyovídá, 19,6% neposuzuje ostatní podle jejich hudebního vkusu a 3,3% dotázaných nevnímá vyzvánění druhých, naopak 30,4% sledovaných si všímá cizích vyzvánění a posuzuje podle nich ostatní, 10,9% sledovaných uvedlo, že mobilní vyzvánění je odrazem jejich „osobního stylu“;
- vyzvánění v mobilu si 34,8% dotázaných mění podle nálady, 5,4% podle aktuálního žebříčku nejstahovanějších vyzváněcích melodií, tuto melodii si nemění 37,8% respondentů, zbylých 22,8% uvedlo, že si vyzváněcí melodii v telefonu mění v případě, že je původní omrzí, pět studentů musí nová melodie „nadchnout“;
- pouze jediný student si někdy zkusil složit vlastní vyzváněcí melodii, ostatní tato možnost z různých důvodů nezajímá – motivaci nemá 32,6% (domnívají se, že existuje množství zdrojů, odkud je možné oblíbené vyzvánění nahrát), dílčí pokus o vlastní „kompozici“ tohoto typu sice deklaruje 28,3% dotázaných, ale souvisle tvrdí, že je „tato možnost neoslovila“, někteří připustili, že to neumějí (16,3%) a 9,8% uvádí, že jejich přístroj tuto funkci neumožňuje;

- v otázce, zda mohou mobilní telefony v budoucnu zcela nahradit jiné hudební přehrávače, byli studenti ve svých názorech téměř vyrovnaní – odpověď kladnou („ano“, mobilní telefony budou s to v budoucnosti nahradit jiné typy přehrávačů) uvedlo 55,5%, záporně reagovalo 44,5% dotázaných.¹¹³

Oslovení studenti Soukromého gymnázia v Ostravě, s.r.o. se o hudbu pasivně, resp. v ryze receptivním slova smyslu, rozhodně zajímají. Diplomantka proto chtěla současně v rámci svého výzkumu zjistit, jak se který z nich hudbou zabývá v aktivním slova smyslu (tzv. aktivní muzicírování). Až při vyhodnocování dotazníků si však uvědomila, že studenti nechápou pojem „aktivní vztah k hudbě“ stejně jako ona. Většina z nich považovala za aktivní hudební činnost „návštěvy koncertů a poslech hudby“. Takto prakticky hudebně neaktivních bylo 70,6% sledovaných středoškoláků. Zbývající třetina vzorku prezentovala mezi svými „živými“ hudebními činnostmi zpěv (sólový, ve sboru a v kapele – u 10,9% dotazovaných), hru na hudební nástroj (26,1%) a komponování hudby (5,4%).

Závěrem – Mobilní telefon jako „zrcadlo“ poslechových preferencí dnešních středoškoláků?!

Analýza výsledků vyplynuvších z dotazování zjevně potvrdila obě hypotézy, které byly stanoveny na počátku výzkumu.

První předpokládala, že studenti střední školy využívají aplikace hudby v mobilních telefonech. Aplikace v telefonu pracující s hudbou a se zvuky, bychom mohli rozdělit na uživatelské aplikace a služby (budík,

¹¹³ Kladné konstatování bylo argumentačně podepřeno např. tvrzením, že se mobilní technologie neustále vyvíjejí (u 28,3% vzorku), dalšími argumenty byla univerzálnost a konformita takovéhoho přístroje. Nedostatečné zvukové možnosti telefonu považuje 21,7% respondentů za argument proti univerzálnímu rozšíření mobilního telefonu jako reprodukčního média, 22,8% středoškoláků se domnívá, že telefon by měl sloužit „především k telefonování“.

vyzvánění, uvítací melodie, zvuky upozorňující na příchozí SMS, MMS zprávu ad.) a na aplikace sloužící k poslechu hudby.¹¹⁴ V rámci uživatelských aplikací se potvrdilo, že 93,5% studentů využívá aplikaci budíku v mobilu, z toho 45,7% má nastaven jako budík prostý alarm a 47,8% hudbu (v 70,5% šlo o pop music a taneční hudbu). Další aplikací je vyzvánění, které využívá 100% studentů, 7,6% má však trvale nastaven tichý režim nebo vibrace. Dá se tedy konstatovat, že 92,4% studentů využívá hudební vyzvánění v mobilním telefonu. Reálné vyzvánění využívá 73,9% dotazovaných. Hudebními žánry, které si studenti nejčastěji vybírají pro svá vyzvánění, jsou pop music (65,2%) a rocková hudba (59,8%). Zde pak převažuje produkce zahraniční, zejm. americká a britská nad českou. Studenti mají ve většině (84,8%) uloženo pouze jedno vyzvánění pro všechny volající. Tato aplikace je pro ně značně důležitá, nespokojují se pouze s nabídkou automaticky nastavených vyzvánění, preferují osobní volbu. K tomuto účelu využívají většinou internet, kde si legálně ale i nelegálně jednotlivé melodie a zvuky nahrávají a ukládají do svých přístrojů. Pro 66,4% je důležité, jaké vyzvánění mají nastaveno, je pro ně vyjádřením jisté výjimečnosti, originality, preferencí konkrétních skladeb a interpretů. Jen pro některé studenty je přitom důležitá zvuková kvalita vyzvánění. Originalitu a hudební vkus ostatních uživatelů neposuzuje více než polovina oslovených podle této aplikace, není to pro ně důležité (69,6%). Naopak 30,4% středoškoláků se domnívá, že vyzvánění v mobilním telefonu odpovídá hudebnímu vkusu uživatelů a že vypovídá o image každého jednotlivce. Co se týče informovanosti studentů v oblasti vyzváněcích melodií, pouze 6,5% z nich se orientuje na internetu v novinkách této aplikace. Vyzváněcí melodie si mění nejčastěji podle nálady a podle

¹¹⁴ Společnost Apple vyvinula i speciální aplikace pro iPhone, zejm. voice band, PocketGuitar, ocarina, drummer ad., tato specifická problematika však není do tohoto textu záměrně zahrnuta.

aktuálního řebříčku nejčastěji stahovaných melodií. 30% uživatelů – studentů si své vyzvánění nemění. Jelikož je nabídka hudby a vyzváněcích melodií na internetu dostatečně široká, nemají studenti potřebu vytvářet si vlastní melodie a vyzvánění. Další dotazníkem sledovanou aplikací byla uvítací melodie. O tuto aplikaci ovšem většina studentů nemá zájem, pouze 7,6% oslovených má tuto službu nastavenou. Zvuky upozorňující na příchod SMS a MMS zpráv dotazník nezkoumal. Shrnutím jednotlivých výsledků šetření můžeme potvrdit, že studenti v 93,5% využívají aplikaci budíku, 92,4% vyzvánění, 7,6% uvítací melodii, tedy v průměru 64,5% studentů využívá různé možnosti aplikace hudby v mobilním telefonu. Při výběru melodií, zvuků pro jednotlivé aplikace, se nechávají ovlivňovat svým vztahem k jednotlivým písním, interpretům (hudební preference, osobní vztah, citová vazba). V tomto směru jednoznačně převažuje pop music a rocková hudba.

Druhá hypotéza se zabývala nahráváním a poslechem hudby v mobilním telefonu. V tomto případě výsledky šetření ukazují, že si studenti svou oblíbenou hudbu vyhledávají na různých internetových serverech. Při stahování (nahrávání) hudby je však pro ně limitující, aby byl telefon tzv. podporován pro tento typ služby, tedy, aby měl nastavený program, který umožňuje realizovat tuto službu. Z dotazníků víme, že studenti vlastní ve většině přístroje značek Nokia, Sony Ericsson a Samsung, které jsou ve většině stahování a nahrávání hudby podporující (záleží ovšem také na číselné sérii modelu mobilního telefonu). Pro studenty (konkrétně pro 15% vzorku) je důležité, jaký model telefonu vlastní, pro 6,5% je důležitá multifunkčnost telefonu. Téměř dvě třetiny studentů (69,6%) poslouchají hudbu ve svém mobilním telefonu. Obecně si studenti nahrávají oblíbenou hudbu především z internetu (79,3%), prostřednictvím služby Bluetooth a ze svého osobního počítače. Pouze 10,9% si hudbu takto nenahrává. Třetina dotazovaných studentů uvedla,

že nejčastěji přehrává a poslouchá hudbu právě v mobilním telefonu, ostatní studenti využívají k poslechu hudby osobní počítač a různé přehrávače typu MP3, MP4, iPod apod. Hudebními žánry či subžánry, které studenty nejvíce zajímají, jsou jednoznačně pop music (65,2%) a rocková hudba (59,8%). Mobilní telefon jako jeden z výhradních přehrávačů hudby si umí představit 55,5% studentů, ostatní se domnívají, že mobilní telefon nemůže zcela kvalitně nahradit ostatní hudební přehrávače, jelikož nenabízí dostatečnou zvukovou a reprodukční kvalitu přenosu, nebo že telefon není pro tyto funkce primárně určen. Rovněž druhá hypotéza se tedy výsledky dotazování bezvýhradně potvrdila.

Co říci závěrem?! Citovaný diplomový výzkum zaměřený na hudbu v mobilních telefonech současných středoškoláků rozhodně prokázal, a to i přes svou jednorázovou a dílčí povahu, že je tento problém nutno vnímat jako nezpochybnitelný sociokulturní fenomén dneška. Studenti středních škol nejenže výrazně aktivně využívají různé možnosti aplikace hudby v mobilních telefonech a hudbu si do nich nahrávají a prostřednictvím telefonu ji i poslouchají, ale zvolené aplikace jsou žánrově shodné s oblastí posluchačských zájmů a preferencí dnešních středoškoláků. Svět mobilní komunikace s hudbou tedy nejen v nejužším slova smyslu počítá a koresponduje, ale je jej navíc nutno přijmout a respektovat jako možné „zrcadlo“ reálných poslechových směřování a voleb dnešních studentů – středoškoláků. Ba co víc... jako „zrcadlo“ mimořádně konkrétní a nealibistické, „zrcadlo“ hudebně receptivní realitu nezkrslující, tedy nepochybně i jako nový vhodný zjišťovací prostředek hudebně preferenční diagnostiky.

Literatura:

BARČÍKOVÁ, Sylvie: Hudba v mobilních telefonech současných středoškoláků. Diplomová práce PdF OU, Ostrava 2010, 67 s.

COOPER, Martin: History of Cell Phone In About.com : Inventors. [online]. The New York Times Company, 2009 [cit. 2010-04-04]. Dostupné z [www](http://www.inventors.about.com/cs/inventorsalphabet/a/martin_cooper.htm) : <http://inventors.about.com/cs/inventorsalphabet/a/martin_cooper.htm>.

ČTKa. Dejte, kolik chcete, vyhlásila kapela Wohnout. Za album jí zaplatil každý čtrnáctý. In Kultura.iHned.cz.[online]. iHNed.cz, 27. května 2009 [cit.2010-03-28]. Dostupné z WWW : <<http://kultura.ihned.cz/c1-37254420-dejte-kolik-chcete-vyhlasila-kapela-wohnout-za-album-ji-zaplatil-kazdy-ctrnacty>>.

ČTKb. Vodafone bude prodávat písně bez ochrany proti kopírování. In Finanční noviny.cz: Ekonomický server ČTK.[online]. Neris, s.r.o., 11. března 2009 [cit. 2009-02-05]. Dostupné z WWW : <http://www.financninoviny.cz/tema/zpravy/telefonica-obvolava-zakazniky-vodafone/336320&id_seznam=10342?id=365104&id_seznam=10342>.

KÁNĚ, Jan: Jablko pod palbou. In Hospodářské noviny.[online]. iHNed.cz, 10. února 2009 [cit.2009-11-05.]. Dostupné z WWW : <<http://hn.ihned.cz/c1-34114100-jablko-pod-palbou>. ISSN 1213-7693>.

NOVÁK, Adam. Nové mobily jsou stále lepší a lepší. Přesvědčte se. In Mobil.cz . [online]. idnes.cz, 12. října 2009 [cit. 2009-10-25]. Dostupné z WWW: <http://mobil.idnes.cz/nove-mobily-jsou-stale-lepsi-a-lepsi-presvedcte-se-fst-mob_tech.asp?c=A091007_233338_mob_tech_ada>.

RINGTONE. In Wikipedia : the free encyclopedia [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, ringtone, 26.února 2010 [cit. 2010-04-02]. Dostupné z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Ringtones>>.

ŠEVČÍKOVÁ, Veronika, BARČÍKOVÁ, Sylvie. Hudba v mobilních telefonech současných středoškoláků. In Využití multimediálních technologií v hudební výchově: sborník příspěvků mezinárodní konference Musica viva in schola XXV., Brno – Cikháj 19. – 22. října 2010. Ed. Petr Hala. Brno : Masarykova univerzita, 2010, cca 15 stran (v tisku).

TURRETINY, Emily. First Ringtone. In Ringtonia.com : the latest buzz on ringtones.[online]. Movable type. org, 24. března 2004 [cit. 2010-02-20].

Dostupné z WWW :

<<http://www.textually.org/ringtonia/archives/2006/03/011907.htm>>.

Kontakt

Doc. PhDr Veronika Ševčíková, Ph.D.

Mgr Sylvie Barčíková

Ostravská Univerzita.,

veronika.sevcikova@mail.cz

marylla@email.cz